

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Biblioteksplan

2023-2026

Fastställd av kommunfullmäktige 2023-03-27 §57 Dnr 2022/344

Syftet med biblioteksplanen är att formulera en lokal bibliotekspolitik, ta tillvara de biblioteks- och medieresurser som finns i kommunen samt skapa en beredskap för framtiden och stimulera till utveckling.

Mönsterås kommuns biblioteksplan är upprättad enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801), som trädde i kraft 2014-01-01, samt i enlighet med andra styrdokument för kulturområdet.

Planen är utarbetad av kultur- och fritidsförvaltningen bestående av kulturchef och bibliotekspersonal i facklig samverkan med Vision och i samråd med övriga förvaltningar i kommunen.

Mönsterås kommuns biblioteksplan 2023-2026 gäller till dess en ny biblioteksplan fastställts.

I de fall inget annat anges ska åtgärderna genomföras inom planperioden. Åtgärder genomförs huvudsakligen inom respektive förvaltnings ram. Ökade ramar för åtgärder inom planen prövas i budgetprocessen i vanlig ordning.

Planen följs upp inom det ordinarie arbetet med verksamhetsplaner, budget och bokslut för respektive förvaltning.

Innehåll

1. Bibliotekets lagrum	s.4
2. Verksamhetsbeskrivning	s.5
2.1 Samverkan	s.6
2.2 Medieförsörjning	s.7
3. Bibliotekets uppdrag	s.8
3.1 Tillgång till medier	s.9
3.2 Kulturupplevelser och möten	s.9
3.3 Demokrati, utbildning och information	s.10
4. Verksamhetsmål	s.12
4.1 Folkbibliotek	s.13
4.2 Skolbibliotek	s.16
5. Tillgänglighetsplan	s.18

1. Bibliotekets lagrum

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska biblioteksplaner antas av kommuner och landsting för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Ur bibliotekslagen:

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.” (2 §)

”Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.” (6 §)

I Mönsterås kommun finns både folkbibliotek, skolbibliotek och integrerade folk- och skolbibliotek. Detta är en plan för samtliga av dessa verksamheter.

Enligt skollagen (SFS 2010:800) ska det inom grundskolan och gymnasieskolan finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

2. Verksamhetsbeskrivning

Biblioteket är kommunens mest besökta institution och är ett viktigt informationscentrum för kommunens invånare, fritidsboende och turister. Biblioteket har utöver tryckta böcker även e-böcker, böcker inlästa på CD och MP3, talböcker, språkkurser, musik på CD, tidningar och tidskrifter. Biblioteket lånar dessutom ut film, förmedlar fjärrlån och tillhandahåller viss kurslitteratur för studerande.

Biblioteket erbjuder ett antal databaser via bibliotekets hemsida och har datorer med internetuppkoppling för allmänheten. Bibliotekspersonalen vägleder besökarna i det ständigt ökade utbudet av information på internet och i databaser.

På biblioteket finns möjlighet att släktforska online via bland annat släktforskningsdatabasen Arkiv Digital.

Det geografiska avståndet för kommunens invånare till närmaste bibliotek är kort. Verksamheten arbetar utifrån tesen att biblioteket ska vara en mötesplats där alla människor oavsett ålder, etnisk bakgrund, kön, funktionshinder, utbildning och ekonomi har tillgång till litteratur, information, kunskap och kulturupplevelser.

Huvudbiblioteket

Mönsterås huvudbibliotek är ett folkbibliotek. Bibliotekets personal sköter även utställnings- och programverksamhet, fastighetens konferenslokaler samt övrig administration.

Filialer

Biblioteksfilialer finns i Blomstermåla, Fliseryd, Timmernabben och Ålem. Av dessa är samtliga bibliotek integrerade folk- och skolbibliotek placerade på respektive ords skola.

Skolbibliotek

I kommunens centralort Mönsterås finns Mönsteråsgymnasiets och högstadiet Parkskolans gemensamma skolbibliotek.

Skolbiblioteket ska vara en pedagogisk resurs för skolan och dess personal ska komplettera och stödja skolan i sitt arbete och bistå skolans elever med att söka, hantera och värdera information.

2.1 Samverkan

Biblioteksverksamheten i Mönsterås kommun drivs på två förvaltningar. Barn- och utbildningsförvaltningen svarar för skolbiblioteksverksamheten i nära samarbete med kulturförvaltningen, medan kulturförvaltningen svarar för folkbiblioteksverksamheten med service till socialförvaltningen och övriga kommunala förvaltningar.

Samverkan med övriga förvaltningar ser olika ut och goda möjligheter att utveckla samverkan finns.

Mönsterås bibliotek erbjuder bokprat till kommunens träffpunkter inom äldreomsorgen och gruppboheter inom LSS-omsorgen. Samarbete finns även med personal från dagverksamhet för dementa.

I arbetet med att utveckla biblioteksverksamheten i Mönsterås kommun är det regionala samarbetet en viktig resurs.

Inom region Kalmar samarbetar biblioteket med de andra kommunernas bibliotek bland annat med medieförsörjning, kompetensutveckling och tekniska frågor. Biblioteket deltar i regionala projekt i samarbete med andra verksamheter för att nå nya prioriterade målgrupper.

Inom regionen har folkbiblioteken enats om fyra kärnvärden som ses nödvändiga för att vi ska kunna möta våra målgruppers behov, idag och i framtiden. Kärnvärdena är: lyhörd, kreativ, kompetent, engagerad. Dessa kärnvärden ska genomsyra folkbibliotekets dagliga arbete och kommunikation.

2.2 Medieförsörjning

Huvudbiblioteket och filialerna ansvarar var och en för medieinköpen.

Mediebeståndet på biblioteken ses som en helhet där man kompletterar varandra. Inköpen differentieras och utbudet ökar därmed.

Samtliga bibliotek i kommunen samarbetar för den dagliga medieförsörjningen till användarna. Transporter mellan kommunens bibliotek sker kontinuerligt.

Boklådor och bokkassar förmedlas av folkbiblioteket till förskolorna och fritidshemmen erbjuds boklådor.

Biblioteket erbjuder bokdepositioner och "Boken kommer service", det vill säga medier till boenden samt hem till de som på grund av funktionsvariationer inte kan komma till biblioteket.

3. Bibliotekets uppdrag

Biblioteken i landet bildar en organisatorisk helhet och är en av de institutioner medborgarna har allra högst förtroende för. Biblioteket är ett offentligt rum som alla kan besöka och använda kostnadsfritt.

Demokrati är ledordet genom hela bibliotekets verksamhet. Läsförståelse och informationskompetens är en förutsättning för ett aktivt medborgarskap. Den digitala delaktigheten är särskilt utpekad i bibliotekslagen. Att erbjuda tillgång till internet är en av bibliotekets grundläggande skyldigheter.

I varje län/region finns en regional biblioteksfunktion som stödjer folkbiblioteken med kompletterande fortbildning, medieförsörjning, omvärldsbevakning och utvecklingsfrågor.

Varje kommun ska ha folkbibliotek tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Särskilt prioriterade i bibliotekslagen är personer med funktionshinder, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. De ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet. Förutom barn- och unga ska de ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- * De nationella minoritetsspråken
- * Andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska
- * Lättläst svenska

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

En genomgripande förändring av biblioteksverksamheten och som ställer stora krav på teknikutvecklingen är att utbudet och användningen av e-medier, läsplattor, smartphones och surfplattor kommer att öka. Därför är det viktigt att biblioteken svarar mot de förväntningar som finns.

Vid sidan av detta ska det digitala biblioteket utvecklas med inriktning på integration med samtliga delar av vårt samhälle.

3.1 Tillgång till medier

Biblioteket ska särskilt främja och stimulera läsning. Tillgång till litteratur ska erbjudas i till exempel tryckt form, e-böcker, talböcker och i stor stil. De ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. En stor satsning på litteratur för alla språkgrupper i kommunen är en viktig del i utvecklingen av biblioteket.

I Bibliotekslagen står att eleverna i grundskolan, särskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Genom ett tätare samarbete mellan pedagoger på skola/ förskola och bibliotekarier, ska alla barn i hela kommunen erbjudas bra och lockande läsning på rätt nivå. Skolbiblioteket ska komplettera och stödja skolan i sitt arbete.

Utmaningar och utvecklingsområden

Kostnaderna för drift av bibliotekssystem fortsätter att öka.

Teknikutvecklingen går snabbt och vi ska fortsätta att satsa på fortbildning och investeringar för att svara upp mot användarnas förväntningar.

3.2 Kulturupplevelser och möten

Biblioteksverksamheten ska vara öppen och välkomnande för alla. Vi ska erbjuda kulturupplevelser som författarbesök och föreläsningar, utställningar och bildvisning, musik och poesi med mera.

Biblioteken ska vara en plats där kulturutövare får möjlighet att visa upp sin

verksamhet, professionella utövare såväl som skolelever och amatörer. Biblioteken ska vara lyhörda för användarnas önskemål om aktiviteter, och i största möjliga mån erbjuda plats för olika typer av evenemang och samtal som samlar människor i gemenskap.

Viktiga samarbetsparter är bland andra studieförbund, kulturföreningar, Läns kulturen, kommunens musik- och kulturskola samt fria aktörer.

Utmaningar och utvecklingsområden

Kraven på biblioteksrummet förändras. De fysiska utrymmena måste fortsätta utvecklas för att möta nya behov med plats för bland annat inspirerande exponering av utställningar och media samt flexibel möblering där människor kan mötas i mindre och större grupper.

3.3 Demokrati, utbildning och information

Bibliotekets utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Verksamheten ska vara ett stöd och en resurs för människors livslånga lärande. Vi ska erbjuda ett brett urval av aktuell facklitteratur och dagstidningar. Fri åtkomst till internet är en självklarhet, och med våra databaser får våra användare tillgång till nationella och internationella resurser.

Biblioteken erbjuder skolans elever hjälp med att söka, hantera och värdera information, och vi ska så långt det är möjligt erbjuda studieplatser och kurslitteratur för vuxenstuderande och cirkeldeltagare.

Biblioteken ska erbjuda plats för avdelningar och enheter som vill nå kommunens invånare med information. På bibliotekens publika datorer nås bland annat protokoll för kommunens beslutande organ.

Utmaningar och utvecklingsområden

Biblioteket har en viktig roll att i takt med digitaliseringen motverka kunskapsbrister i samhället där grupper riskerar sämre tillgång till information, litteratur och läsning än andra.

De sociala mediernas intåg förändrar i grunden besökarnas förväntningar på bibliotekens sätt att kommunicera och interagera med sina användare. Genom ett genomtänkt arbetssätt via sociala media kan bibliotekets resurser i större omfattning komma kommuninvånarna till godo och invånarnas synpunkter bättre tas tillvara. Marknadsföring och informationsspridning genom de sociala medierna betraktas numera som en naturlig del av bibliotekens verksamhet.

Ett väl fungerande trådlöst internet ses idag som en självklarhet bland bibliotekets besökare.

4. Verksamhetsmål 2023-2026

Övergripande

Biblioteksplanens övergripande mål är att Mönsterås bibliotek når alla användare i kommunen oavsett kön, ålder, förutsättningar, utbildning och etnisk bakgrund.

För att detta ska uppnås krävs kompetent och serviceinriktad personal som har och känner förtroende att utveckla verksamheten. Det krävs också fortbildning, utveckling av biblioteksrummet, lyhördhet för ny teknik och samverkan med andra kommunala och regionala verksamheter och andra organisationer i samhället.

Biblioteksverksamheten ska främja ett levande kulturarv som används och utvecklas.

Genom att synliggöra litteraturen som konstnärligt uttryck stärks inte bara litteraturens ställning inom kulturområdet, utan ökar även förutsättningarna för en positiv samhällsutveckling för ökad livskraft.

Biblioteket ska vara centrum för:

- * Demokrati, utbildning och information
- * Litteratur, läsning och läsfrämjande
- * Kulturupplevelser och gemenskap

Biblioteksverksamheten ska vara användarnas naturliga mötesplats och agera inspirationskälla till läslust för utvecklande av fantasi, kunnande, empati, social kompetens och ökat välbefinnande.

Biblioteket ska fortsatt vara en arena och ett forum för det livslånga lärandet.

Arrangemang som till exempel barnteater, föreläsningar, musikprogram, författarbesök och utställningar ska regelbundet anordnas.

Biblioteksverksamheten ska arbeta med konkreta och mätbara mål som kontinuerligt följs upp och som redovisas månatligen under verksamhetsträffar och nämndsammanträden.

Mätbara verktyg är antal besökare, aktiviteter, utlån, aktiva låntagare och nöjda användare.

Vidare är ett övergripande mål att utveckla allas läsförståelse och inspirera till läsoplevelser. Läsförämjande aktiviteter ska bedrivas med utgångspunkt från litteraturens betydelse för språkutveckling och identitetsskapande.

Oavsett om läsning sker på en datorskärm eller i tryckt bok är läskunnighet och läsförståelse nödvändigt för att förstå och hantera omvärlden.

Läsning och de språkfärdigheter och insikter som följer av läsning skapar förutsättningar för ett aktivt deltagande i det demokratiska samhället.

Interaktiva tjänster och digitala medier medför en ökad flexibilitet oberoende av tid och plats.

Här är verksamhetens mål att underlätta för den som söker information och litteratur på nätet att snabbt och enkelt kunna hitta bibliotekets samlade resurser.

En medieplan finns för att säkerställa att biblioteket har ett ändamålsenligt utbud av medier i olika format, för olika behov och olika grupper.

Mer om målbeskrivning och verksamhetens effektmål beskrivs i Kultur- och fritidsplanen kap.4 sid.17-19.

4.1 Folkbibliotek

* Folkbiblioteket ska främja läslust och läsförståelse för alla åldrar oavsett språktillhörighet, med särskilt fokus på barn och ungdomar.

* Folkbiblioteket ska i samverkan med andra aktörer främja digital delaktighet.

- * Folkbiblioteket ska vara en social och kulturell mötesplats som i samverkan med andra aktörer bidrar till livslångt lärande och fri åsiktsbildning.
- * Folkbiblioteket ska vara tillgängligt avseende bemötande, information, lokaler och verksamhet.
- * Folkbiblioteket ska främja allas lika möjligheter att ta del av biblioteksverksamheten.

Målen ska bland annat uppnås genom följande aktiviteter

Åldersgruppen 0-5 år

Folkbibliotekets verksamhet för målgruppen har goda förutsättningar genom ett utbyggt samarbete med barnhälsovården, förskolor och dagbarnvårdare. Flera av de aktiviteter som beskrivs för målgruppen är etablerade, väl fungerande och utgör en stabil grund för att nå kommunens barn i åldrarna 0-5 år.

Samtidigt ställs det stora krav på fortsatt flexibilitet vad gäller aktiviteter i och med att omvärlden ständigt förändras.

Några exempel på detta är en särskild satsning på bokkassar till förskolorna för att nå småbarnsföräldrar i syfte att stimulera till ökat läsande.

Biblioteket ska bedriva uppsökande verksamhet för att nå föräldrar och barn. Detta ska ske bland annat genom samarbete med barnhälsovården, förskolor och dagbarnvårdare.

Alla treåringar ska få en bok i present av biblioteket och i samband med att gåvan hämtas ges en introduktion till biblioteket.

Sagostunder för barn ska erbjudas i kommunen.

Alla förskolor ska erbjudas bokkassar för utlån till föräldrarna och alla förskolegrupper är välkomna att besöka biblioteket.

Åldersgruppen 6-16 år

Bibliotekspersonalen inom folk- och skolbiblioteken har ett väl etablerat samarbete och en utarbetad rollfördelning för att nå målgruppen.

Folkbibliotekets barnbibliotekarie och filialpersonal bedriver verksamhet med fokus på det löpande läsfrämjande arbetet, både i skolan och med inriktning på barnens fritid.

Specifika projekt och aktiviteter genomförs efter behov på de olika enheterna.

Alla sexåringar ska få sitt lånekort och en introduktion till biblioteket.

Förskoleklasserna ska erbjudas att delta i läsprojektet "Lässurr".

Alla elever ska varje termin erbjudas att besöka folkbiblioteket för läsfrämjande verksamhet.

Biblioteket kan tillsammans med fritidssektorn fortsatt erbjuda metoden "Klara Färdiga Läs" som en del av det läsfrämjande arbetet.

Åldersgruppen 17 år och uppåt

Folkbiblioteket har ett etablerat samarbete med skolbiblioteket kring bland annat medier och bibliotekssystem och folkbiblioteket utgör ett komplement som studiemiljö.

Folkbiblioteket har också en viktig funktion som mötesplats och som aktör i det livslånga lärandet i samverkan med andra.

Biblioteket ska erbjuda studieplatser, medier och datorer som stöd för lärande och stöd i medie- och informationskunnighet.

Övriga kommunala förvaltningar ska erbjudas information om biblioteket och dess verksamhet för att ge möjlighet till utvecklat samarbete.

Mötesplatsen

Folkbiblioteket är en av få platser i vårt samhälle där man kan vara utan några krav på motprestation. En plats där människor från olika miljöer, kulturer, åldrar och så vidare kan sitta bredvid varandra och utbyta några ord eller en nick, ett lågintensivt möte. Eftersom folkbiblioteket är en plats där alla är välkomna, kan man möta vem som helst.

Mönsterås huvudbibliotek har utformats med tanken att det ska finnas gott om sittplatser som underlättar denna typ av möten.

På filialbiblioteken skapas liknande förutsättningar i det lilla formatet.

Bibliotekspersonalen har observerat att såväl grupper med småbarnsföräldrar som ungdomar och andra grupper aktivt väljer att träffas på biblioteket.

Utöver detta erbjuder folkbiblioteket organiserade arrangemang och aktiviteter på huvudbiblioteket och filialer, både egna och i samverkan med andra aktörer. Arrangemang för alla som ger tillfällen att möta nya upplevelser, åsikter och människor.

4.2 Skolbibliotek

- * Alla elever och lärare ska ha tillgång till ett väl fungerande skolbibliotek med skolbibliotekarie som ett stöd i det livslånga lärandet.
- * Skolbiblioteket ska vara en integrerad del av undervisningen och en aktiv resurs för elever och lärare.
- * Skolbiblioteket ska verka för att främja elevernas läsförståelse, informationskompetens, källkritik och lärande, oavsett språktillhörighet.
- * Skolbiblioteket ska vara tillgängligt avseende bemötande, information, lokaler och verksamhet.
- * Skolbiblioteket ska främja alla elevers lika möjligheter att ta del av biblioteksverksamheten.

Åldersgruppen 6-16 år

I enlighet med läroplanen, vilken är skolbibliotekets viktigaste styrdokument, är det rektors ansvar att organisera för att skolbiblioteket används aktivt som en pedagogisk resurs i utbildningen.

Skolbiblioteket ska med andra ord integreras i den pedagogiska verksamheten och vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Övergripande mål fokuserar särskilt på att stärka elevers språkliga förmåga och digitala kompetens vilket sker i samverkan med skolans övriga personal.

Åldersgruppen 17 år och uppåt

Mönsteråsgymnasiets bibliotek utgör huvudresurs för gymnasiet och vuxenutbildningen.

I enlighet med läroplanen, vilken är skolbibliotekets viktigaste styrdokument, är det rektors ansvar att organisera för att skolbiblioteket används aktivt som en pedagogisk resurs i utbildningen.

Skolbiblioteket ska med andra ord integreras i den pedagogiska verksamheten och vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Övergripande mål fokuserar särskilt på att stärka elevers språkliga förmåga och digitala kompetens vilket sker i samverkan med skolans övriga personal.

För Komvux kan skolbiblioteket fungera som en pedagogisk resurs inom målen för språklig förmåga och digital kompetens.

5. Tillgänglighetsplan för Mönsterås bibliotek

Folkbiblioteket ska vara tillgängligt för alla.

Alla besökare ska behandlas lika och med respekt.

Tillgängliggörandet är uppdraget som skapar samhällsnytta och legitimitet. Detta innebär att det i biblioteken finns professionell personal som verkar för att knyta ihop användare/läsare med information/text.

Särskild uppmärksamhet ska ges åt personer med funktionsvariationer, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information. Genom tekniska lösningar som till exempel läsapparat och höj- och sänkbara utlåningsautomater försöker biblioteket möjliggöra för personer med funktionsvariationer att klara sig mer självständigt i biblioteket.

Biblioteket ska fortsatt erbjuda "Boken kommer service" till den som på grund av funktionsvariationer inte kan komma till biblioteket.

Anpassade medier finns för personer med särskilda behov. Personalen ska ha kunskap om vilka möjligheter som kan erbjudas i form av lättläst litteratur, ljudböcker i Daisyformat, bok med CD, iPad hantering och e-böcker.

För människor med annan språktillhörighet är biblioteket ofta den enda platsen i kommunen där man kan få tillgång till information och litteratur på sitt eget språk. Det är också en av få offentliga platser där människor med olika bakgrunder kan mötas på ett naturligt sätt.

Då vi blivit fler invånare med annan språktillhörighet har också behovet ökat av att utveckla mångspråkig biblioteksverksamhet i nya riktningar.

Biblioteket samverkar med olika lokala aktörer i ständig utveckling av nya- och gamla beprövade aktiviteter.

En medieplan finns för att säkerställa att biblioteket har ett ändamålsenligt utbud av medier i olika format, för olika behov och olika grupper.

På bibliotekets hemsida finns tydlig information om tillgängligheten på varje biblioteksenhet. Tillgänglighetsguiden uppdateras kontinuerligt.

Utmaningar och utvecklingsområden

Folkbibliotekets utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Kostnaderna för att hålla ett aktuellt och relevant mediebestånd kommer sannolikt att fortsätta öka. Samma titel behöver ofta köpas in i flera olika format för att kunna göras tillgänglig för alla.